

Sygn. akt II Ca 579/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Beata Piwko (spr.)**

Sędziowie: **SSO Magdalena Bajor-Nadolska**

SSO Elżbieta Ciesielska

Protokolant: starszy protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 października 2015 r. w Kielcach

sprawy z powództwa K. C.

przeciwko T. O. i I. O.

o uznanie umowy za bezskuteczną oraz zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 16 grudnia 2014 r., sygn. I C 199/13

oddala apelację, zasądza od K. C. na rzecz I. O. kwotę 1.800 jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach: na rzecz adwokata J. S. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, a na rzecz adwokata A. M. (1) kwotę 2.214 (dwa tysiące dwieście czternaście) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt II Ca 579/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Kielcach oddalił powództwo K. C. skierowane przeciwko I. O., T. O., którym domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny zawartej dnia 6 marca 2012 r. przed notariuszem Ł. A. za nr (...) oraz nakazania I. O. złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności nieruchomości w związku z odwołaniem uczynionej przez powódkę na jej rzecz darowizny w dniu 22 lutego 2010 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwani po zawarciu związku małżeńskiego w grudniu 2007 roku zamieszkali wspólnie z powódką, która jest matką pozwanej w domu w P., który był domem rodzinnym I. O.. Z początkiem 2008 r. wyprowadzili się do K. „na B.” do mieszkania służbowego pozwanego, które uzyskał będąc zawodowym żołnierzem.

W dniu 22 lutego 2010 r. w K. przed notariuszem G. A. zawarta została umowa darowizny numer Rep. (...), mocą której K. C. darowała swojej córce – pozwanej I. O. własność położonych w P. i K. nieruchomości stanowiących działki nr (...), działkę nr (...) zabudowaną jednorodzinnym budynkiem mieszkalnym oraz udział w 1/2 części w działce nr (...).

Na rzecz powódki ustanowiona została wówczas służebność osobista polegająca na dożywotnim prawie zamieszkiwania na parterze budynku mieszkalnego, posadowionego na działce (...).

W czerwcu 2010 r. pozwani I. O. i T. O. przeprowadzili się do domu P. i początkowo zamieszkali wspólnie z K. C. na jednej kondygnacji, a następnie, po kilku miesiącach rozpoczęli remont piętara, zaciągając na ten cel kredyt w banku. Kilka miesięcy po wprowadzeniu się pozwanych, zaczęło dochodzić między stronami do wzajemnych słownych utarczek, złośliwości, interweniowała Policja. Zarzewiem był narastający konflikt między powódką a pozwanym. U podstaw napiętych relacji stron leżał brak akceptacji przez powódkę męża pozwanej.

Umową darowizny z dnia 6 marca 2012 r., sporządzoną przed notariuszem Ł. A.za numerem (...)I. O.przeniosła na rzecz swojego męża T. O., własność nieruchomości nr(...)nr(...)oraz udział w 1/2 części w nieruchomości(...). Po uzyskaniu przez K. C.w sierpniu 2012 r. informacji od córki o dokonanej przez nią na rzecz męża darowiznie , konflikt między stronami się zaognił, głównie między powódką a jej zięciem. Pismem z dnia 8 lutego 2012 r. K. C.złożyła oświadczenie o odwołaniu uczynionej na rzecz I. O.darowizny. W listopadzie 2012 r. K. O. (1)zgłosiła do Prokuratury Rejonowej w Kielcach zawiadomienie o popełnieniu przez pozwanych przestępstwa znęcania się nad nią. Postępowanie prokuratorskie nie potwierdziło stawianych przez K. C.zarzutów. Pozwani, aby uniknąć konfliktów i awantur, nie prowokować ich, oraz z uwagi na wciąganie w nie małoletniego dziecka, wyprowadzili się z domu w P..

W tych okolicznościach faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest nieuzasadnione w świetle art.59 k.c., który stanowi jego podstawę prawną, jak również w świetle art. 889 k.c.. Sąd wskazał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy niewątpliwie potwierdził istnienie konfliktu między stronami, jednakże nie wykracza on poza granicę zwykłych konfliktów rodzinnych i nie dowodzi rażącej niewdzięczności pozwanej. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka. Zarzuciła:

1) naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia ocenę materiału dowodowego tj.

– zeznań pozwanych I. G. i T. O., w szczególności w zakresie motywów kierujących pozwaną przy dokonaniu darowizny na rzecz męża, poprzez przyjęcie że I. O. przekazała pozwanemu ruchomość z powodu złego stanu zdrowia i potrzeby docenienia męża, podczas gdy wyzbycie się nieruchomości miało na celu wyrządzenie krzywdy i przykrości K. C. oraz pozbawienie jej możliwości spokojnego zamieszkiwania w подарowanej nieruchomości;

-zeznań świadka G. W. poprzez odmówienie zeznaniom tego świadka waloru wiarygodności i uznanie, że świadek nie wykazuje należytego rozeznania rzeczywistości, podczas gdy matka powódki pomimo starszego wieku jest osobą dobrze rozeznaną w otaczającym ją świecie, a niedosłuch występujący u tej osoby nie powinien mieć wpływu na ocenę wiarygodności jej zeznań;

-zeznań powódki poprzez odmówienie tym zeznaniom waloru wiarygodności, w zakresie w jakim opisywała liczne naganne zachowania swojej córki i zięcia wobec swojej osoby, podczas gdy brak podstaw by odmówić tym zeznaniom wiary , a bazują one spostrzeżeniach i odczuciach powódki,

2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 898 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że zachowania pozwanej takie jak: wyzbycie się nieruchomości, w której została ustanowiona na rzecz K. C. służebność osobista, ubliżanie powódce, nękanie jej, nie pozwalanie na korzystanie z niektórych pomieszczeń, brak opieki nad powódką, brak wsparcia w konfliktach z T. G., nie należy kwalifikować jako przejaw rażącej niewdzięczności, a sytuacje pomiędzy stronami nie przekraczają granicy zwykłych konfliktów, podczas gdy takie zachowanie z całą pewnością należy uznać za zachowania, które świadczą o rażącej niewdzięczności obdarowanej, o której mowa w art. 898 k.c.;

3) naruszenie przepisu postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od K. C. na rzecz I. G. kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, podczas

gdy w przedmiotowej sprawie wysoce skomplikowany stan faktyczny wpływał na subiektywne przekonanie powódki o swej racji, pomimo zachowania należytej staranności przy wyrobieniu oceny zagadnienia oraz własnych szans procesowych, a ponadto powódka jest w trudnej sytuacji majątkowej, a zatem sytuację K. C. należało uznać za szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. i nie obciążać jej kosztami.

W oparciu o powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, a na wypadek nieuwzględnienia apelacji wniosła o na podstawie art. 102 k.p.c. o nieobciążanie jej kosztami procesu za postępowanie przed Sądem II instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy i wyczerpujący rozważył wszystkie okoliczności sprawy i dowody ujawnione w toku postępowania, dokonując następnie na ich podstawie właściwych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Rejonowy nie wykazuje błędów logicznych i nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów, a zatem zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. uznać należy za chybiony. Wskazać należy, że do skutecznego postawienia tego zarzutu skarżąca obowiązana była wykazać, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Strona, która chce podważyć swobodną ocenę dowodów nie może ograniczyć się do przedstawienia własnej oceny. Uzasadnienie treści tego zarzutu świadczy jedynie o przekonaniu skarżącej o innej niż przyjął sąd doniosłości dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Powódka bowiem naruszenie art.233 k.p.c. upatruje w tym, iż Sąd nie dał wiary jej zeznaniom oraz zeznaniom świadka G. W. na okoliczność wzajemnych relacji między stronami, a swoje ustalenia w tym względzie oparł na zeznaniach pozwanych i wskazanych przez nich świadków. W tym miejscu wskazać należy, że w przypadku, gdy zeznania świadków i stron procesu są przeciwstawne sąd obowiązany jest do dokonania ich krytycznej oceny pod kątem wiarygodności przekazywanych informacji, a tym samym ich selekcji. Sąd Okręgowy podał oraz wyczerpująco uzasadnił, jakim dowodom dał pełną wiarę, a którym odmówił waloru prawdziwości i ocenę tę Sąd Okręgowy w całości podziela. Wnioski, które Sąd wyprowadził z zebranego materiału dowodowego skutkujące uznaniem, że zachowania pozwanej nie miały cech rażącej niewdzięczności są logiczne i prawidłowe.

Wobec uznania, że zarówno ustalenia faktyczne jak i ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie zostały dokonane przez Sąd Rejonowy z naruszeniem przepisów prawa procesowego, brak było również podstaw do uznania zasadności zarzutu naruszenia prawa materialnego, tj. art. 898 § 1 k.c.

Kodeks cywilny nie zawiera legalnej definicji pojęcia "rażącej niewdzięczności". W orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego ugruntowane jest jednak stanowisko, że nie każdy spór i nie każdy objaw zachowania sprzecznego z wolą darczyńcy uzasadnia twierdzenie o dopuszczeniu się przez obdarowanego rażącej niewdzięczności. Odwołanie darowizny na podstawie art. 898 § 1 k.c. uzasadnia bowiem takie zachowanie obdarowanego, które cechuje się znacznym nasileniem złej woli kierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Wśród przykładów czynów świadczących o rażącej niewdzięczności obdarowanego wymienia się w szczególności odmówienie pomocy w chorobie, odmowę pomocy osobom starszym, naruszenie czci, nietykalności cielesnej, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicie czy ciężkie znieważenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., sygn. akt IV CSK 113/11, LEX nr 1111009). Jednocześnie nie uzasadniają odwołania darowizny, czyli nie noszą znamion rażącej niewdzięczności, czyny nieumyślne obdarowanego, drobne czyny umyślne, ale niewykraczające, w określonych środowiskach poza zwykle konflikty życiowe i rodzinne, jak też zdarzenia wywołane zachowaniem się, czy działaniem darczyńcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., sygn. akt II CSK 68/10, LEX nr 852539).

Przesłanka niewdzięczności w stopniu rażącym ma kwalifikowany charakter, odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Skarżąca jako przykład takich zachowań ze strony pozwanej wskazała wyzbycie się przez nią nieruchomości obciążonej służebnością ustanowioną na rzecz powódki. Nie budzi wątpliwości Sądu, że obdarowanemu wolno bez uzgodnienia z darczyńcą wykonywać swe uprawnienia właścicielskie w stosunku do darowanego mu dobra, a aktów wykonywania tych uprawnień nie można rozpatrywać w kategoriach rażącej niewdzięczności (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2004 r., sygn. akt III CK 63/04; z dnia 15 lutego 2012 r., sygn. akt I CSK 278/11). W stanie faktycznym niniejszej sprawy nie można uznać, by przekazanie przez powódkę uzyskanej w drodze darowizny zabudowanej działki swojemu mężowi rażąco naruszyło interes skarżącej, skoro jej potrzeby mieszkaniowe zabezpiecza ustanowiona służebność osobista obejmująca prawo korzystania z parteru budynku, do którego prowadzi osobne wejście. Dodać również należy, że nieruchomość tę pozwana przekazała swojemu mężowi, a zięciowi powódki, z którym i tak powódka zamieszkiwała pod jednym dachem. Dostrzec też wypada, iż na skutek konfliktu jaki zrodził się na tym tle między stronami to pozwani dobrowolnie wyprowadzili się z domu, pozostawiając go w całości do dyspozycji powódki.

Z kolei wskazane przez skarżącą okoliczności w postaci ułóżania, nękania, czy zabrania korzystania z niektórych pomieszczeń domu, nie zostały przez powódkę wykazane. Sama powódka przyznała, że zgłoszona do Prokuratury sprawa o znęcanie się przeciwko córce i zięciowi, zakończyła się dla niej negatywnie, gdyż nie dopatrzone się popełnienia tego przestępstwa przez pozwanych.

Sąd Rejonowy w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy słusznie ocenił, iż istniejący między stronami konflikt nie wykracza poza ramy zwykłych nieporozumień rodzinnych. Nie można zachowaniu pozwanej przypisać znamion rażącej niewdzięczności, skoro źródłem konfliktów i awantur między stronami była przede wszystkim postawa powódki, która była negatywnie nastawiona do pozwanego, nie akceptowała go jako zięcia i kwestionowała decyzję córki co do darowania mu nieruchomości, nie mogąc pogodzić się z tym faktem. Sama powódka przyznała, iż to właśnie działanie córki „jest największym przejawem jej rażącej niewdzięczności” (k. 296). Zeznania nie tylko pozwanych, ale również świadków A. C. (k.167), czy też W. K. (168) potwierdzają fakt, iż to powódka jest bardzo konfliktową osobą, niejednokrotnie krzyczała na zięcia i córkę, wyzywając ich (k.168). Także zeznania funkcjonariusza R. B., nie potwierdzają negatywnych zachowań pozwanych do powódki, wręcz przeciwnie wynika z nich, że pozwana podczas interwencji starała się zażegnać konfliktowe sytuacje (k. 294).

Również wskazana przez skarżącą okoliczność braku opieki ze strony powódki podczas choroby nie znajduje potwierdzenia w sprawie. Sama powódka przyznała, że gdy była w szpitalu to córka ją odwiedzała i jak miała zawał serca to przyjechała do szpitala (k. 297-298). Fakt pomocy powódcie w chorobie, opiekowania się nią, robienia zakupów, znajduje oparcie także w zeznaniach W. K., czy też K. O. (2) (k. 268).

Z kolei okoliczność braku wsparcia powódki przez pozwaną w konflikcie z zięciem T. O., w żadnym sposób nie może świadczyć o rażącej niewdzięczności pozwanej w rozumieniu art. 898 k.c.

Nie jest również zasadny zarzut obrazy przez Sąd Rejonowy art.102 k.p.c. poprzez brak odstąpienia od obciążenia powódki kosztami procesu. Wymaga wskazania, że ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem sądu oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. W związku z tym może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa. Taka sytuacja w sprawie nie zachodzi. Sama trudna sytuacja materialna na którą powódka się powołuje nie uzasadnia zwolnienia jej na podstawie art. 102 k.p.c. z obowiązku zwrotu kosztów pozwanym, skoro za tym nie przemawiają dalsze szczególne okoliczności. Nie stanowi o „wypadku szczególnie uzasadnionym” powołana przez skarżącą okoliczność subiektywnego przekonania o zasadności roszczenia. Nie można uznać, by było ono trudne do zweryfikowania a limine z uwagi na skomplikowany charakter niniejszej sprawy, tym bardziej, że powódka korzystała z pomocy prawnej reprezentującego ją w sprawie fachowego pełnomocnika i winna mieć rozeznanie co do szansy na powodzenie swojego roszczenia. Także powołanie się przez powódkę na zły stan zdrowia nie uzasadnia odwołania się do zasad słuszności przy rozliczeniu kosztów

procesu. Sąd Okręgowy dopuścił dowód z przedłożonej przez powódkę dokumentacji medycznej, która potwierdziła m.in. fakt jej hospitalizacji w lipcu 2015 r. , jednakże nie jest to okoliczność , która świadczy o szczególnie trudnej życiowej sytuacji powódki , nakazując zastosowanie art.102 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.385 k.p.c.. orzekł jak sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art.98 k.p.c. Sąd zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1800 zł, która stanowi wynagrodzenie reprezentującego ją w tym postępowaniu fachowego pełnomocnika –adw. A. T., którego wysokość ustalona została na podstawie §6 pkt 6 w zw. z §13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym przez adwokat A. M. oraz adw. J. S. , Sąd Okręgowy orzekł na podstawie §2 ust. 1, 2,3, §6 pkt 6 w zw. z §13 ust.1 pkt 1 w/w rozporządzenia.

SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Beata Piwko SSO Elżbieta Ciesielska